

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{4}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4-50 fil.

□ □

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

□ □

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Cum stăm cu chestia antialcoolică?

E aproape anul, decând cetiam în coloanele acestei foi, un îndemn însuflețit al clericilor noștri, în care tinerii leviți — nădejdea zilelor mai bune — ne invitau pe noi preoții, să îmbrățișăm și noi chestia unei „Reuniuni de temperanță”, cu dragostea și căldura, ce trebuie s'o avem ca propovăduitori ai învățăturilor Dlui N. Iisus Hristos.

Am cetit și recetit cu multă atențiune îndemnul acela, fiindcă în el erau depuse frământările sufletești ale tinerilor noștri, cari în atmosfera liniștită și sfântă a seminariilor văd ce deosebire mare este între învățăturile Omului-Dumnezeu și între feliul cum le înțeleg și cum le aplică oamenii în viața de toate zilele. Cu deosebire în folosirea beuturilor se vede contrastul acela mare dintre ținta, cu care a lăsat Dumnezeu via pe pământ — ca să veselească inima omului, și nu să i-o îndobitocească — și dintre modul, în care ființele raționale, uitându-și de puterea stricăcioasă a alcoolului își pierd însușirea aceea aleasă de a se asemăna Creatorului lor, adecă lui Dumnezeu.

De aceea, apelul călduros al clericilor noștri de-a se familiariza și preoții cu chestia înființării unei „Reuniuni de temperanță antialcoolică”, a trebuit să trezească în fiecare slujitor al altarului dorul de a se face un adevărat apostol și credincios apărător și mai ales practizător al unei învățături atât de folositoare, cum e cumpătul sau chiar abstenența dela beuturile alcoolice, care totodată e și o chestie de viață a neamului nostru.

Apelului amintit, după cât știu eu, i-s'au dat câteva răspunsuri din partea unor preoți dornici după un

lucru așa de bun, iar prin sinoadele protopopești după ce s'a epuizat „programul oficioaselor” și-a mai ridicat câte un preot tinăr glasul întru sprijinirea acestei idei, care însă din „cauza timpului înaintat” sau din pricina „gurilor prea de date cu glăjuța”, a fost trecut la ordinea zilei sau în cazul cel mai bun s'a lăsat „chestia pentru alte vremi mai prielnice”, ori s'au luat hotărâri, a căror executare s'a lăsat în grija nimănu.

După ce au trecut sinoadele s'au mai împuținat și vorbele protivnice alcoolului și abia din lună în lună se mai poate citi în câte o foaie dela noi s'au în vre-o revistă de peste munți, mici încreștături despre ravagiile beuturilor alcoolice, sau predici rostite dela gură, nu și practizate.

Articoli, ca „Preoțimea și alcoolul” din „Cuvântul Adevărului” sau ca alți articoli din „Cultura Creștină” au trecut fără să provoace nici un interes în cititori și nici chiar „Plaga noastră”, articol de fond din „Românul”, scris de mâna unui laic, care văzând primejdia, ce-o cauzează alcoolul neamului nostru, îndeamnă pe orice voitor de bine să se facă un aprig luptător contra beuturilor spirituoase.

Cam în șirele de mai sus constă toată munca, ce-am depus-o, noi românii, în combaterea alcoolului, care la alte neamuri e depusă în volume întregi, s'au într'o mulțime de Reuniuni antialcoolice, sau e combătută cu orice prilej, în conferențe publice, fie din partea preoților, fie din partea laicilor, dar bine înțeles partea leului îi revine preoțimii.

La noi se fac propuneri peste propuneri, fără să se mai aducă vre-o hotărâre, sau hotărârile aduse să se execute, cum sunt cele cuprinse în conciliile arhidiecezei no-

stre. Unii zic, că să se aștepte signalul dela cei mai mari, alții spun, că în unirea voinței celor mici zace puterea, alții așteaptă mântuirea dela Asociațiune sau dela cutare conferență, cu un cuvânt fiecare individ, pe motivul, că nu-i competent în astfel de materie, declină dela sine sarcina sau munca, ce trebuie s'o îndeplinească fiecare în sfera lui de activitate pentru întruparea unei dorințe așa de arzătoare.

În haosul atâtor propuneri nedefinite luminița aprinsă de „Reuniunea de temperanță” a clericilor din Blaj, luminează încâtva cărarea, pe care trebuie să apușăm și deși e cam mică și n'are atâta putere, totuș nutrim nădejdea, că dacă va fi bine îngrijită, luminița aceea va arde cu flacăra tot mai mare, care cu vremea va arăta tot mai limpede drumul, ce duce spre adevărata viață creștinească.

De aceea, ar face foarte bine, ca clericii noștri să țină pururea la suprafață chestia aceasta, însemnată nu numai pentru viața religioasă a poporului, ci și pentru viața lui culturală și mai ales economică.

Lucrul acesta, după modesta mea părere, pe lângă prelegerile populare, l-ar mai putea face și printr'o organizație bună, — înțeleg propagandă prin ziare, adrese către sinoadele protopopești, — care din fiecare membru ar face un apostol, întreg, în jurul căruia s'ar aduna toți modeștii luptători și spijinatori ai chestiei antialcoolice.

Clericii au cuvântul, să ne spună și noauă, la ce rezultat au ajuns după aproape un an dela lansarea apelului către preoțime, și mai ales să ne spună stadiul, în care se află de prezinte „Reuniunea lor de temperanță”.

Un preot târnăvean.

„Trebuie lărgite cadrele episcopiei de Hajdudorog“, așa strigă „reuniunea regnicolară maghiară“ (Országos Magyar Szövetség). Referindu-se la declarațiile premierului Tisza, făcute în ședința camerei din 5 Dec. a. tr., care pune în prospect revizuirea granițelor episcopiei maghiare de Hajdudorog, în circulara sa, ce o găsim publicată în fișica „Brassoi Lapok“. Reuniunea numită arată că, conform datelor statistice oficiale, dintre cei 304.322 credincioși gr. cat. „maghiari“, abia 183.575 sunt incorporați în noua dieceză, prin urmare încă cam 40% din sufletele gr. cat. „maghiare“ se află și acum sub jurisdicția episcopilor români și ruțeni. Prin urmare, nu episcopii și politicianii români, ci tocmai maghiarimea are motiv nu numai să amintească ci să urgiteze și să pretindă, ca revizuirea să se facă, eliberându-se cele 120 mii de maghiari de sub volnicia episcopilor români și din legăturile bisericilor naționale.

Tot pe baza statisticii oficiale din 1910 se arată apoi, cari sunt comunele unde numărul greco-catolicilor unguri trece cel puțin peste 400, și unde statul deci, cu tot dreptul, ar putea și ar trebui să înființeze parohii gr. catolice maghiare, pe cari să le aflijeze diecezei de Hajdudorog. Acestea comunități ar fi: Nagyszántó, Marghita (Bihor). Akna-sugatag, Satslatina (Maramurș), Ardiud, Krasznabé tek, Seini, Crasna, Baia mare, Baia superioară, Tășnad, Șimleu, Zălau, Arad, Aiud, Brașov, Ditrău, Diciosânmartin, Petroșeni, Cluj, Reghin, Sibiu, Dej, Lăpușul unguresc, Turda.

Scrisele acestea nu cuprind pentru noi un lucru nou. Dorința și cererea aceasta era de prevăzută, de îndată ce în principiu s'așadmis și hotărât înființarea unei episcopii gr. cat. maghiare. Nu există adevărat lucru

ori vre-o teză favorabilă maghiarimii care să nu poată fi dovedită cu ajutorul „statisticii“ oficiale ungurești.

Dacă totuși înregistrăm circulara lui O. M. Sz., o facem, ca să se vadă încă odată, cât de mare a fost greșala, cât de mare e răspunderea acelor, cari s'au lăsat amăgiți de o „statistică“ oficială, pusă în slujba intereselor *politice* maghiare, nesocotind glasul și protestul episcopilor și a unui popor întreg menit să fie puntea dintre Răsărit și Apus, întru realizarea celui mai înalt gând al religiei lui Hristos, iar bisericii noastre impunându-i o luptă nouă, amară și crâncenă — până când va veni vremea restituției în integritate a drepturilor la viață a întreg neamului nostru.

DI N. Iorga, în nrul prim (anul IX) al „Neamului românesc“, publică un articol — program, scris cu entuziasmul dsale condeiu neobosit, răscolind, în aceeași vreme, adevăruri amare. Reținem partea finală, în care după ce trece în revistă munca, ce s'a desfășurat în coloanele acestei foi, continuă:

„Au trecut de atunci numai câțiva ani, și câte nu s'au schimbat!

Bucureștii e un colț de Levant, în care singura grijă fiind expunerea nerușinată a luxului și parvenirea fără pudoare, orice e permis:

Permisă lenea permanentă a oamenilor în serviciul Statului.

Permisă uitarea totală, de toți, a interesului public.

Permisă terfelirea cugetării prin minciuna zilnică și a artei prin pretențioase jucării de șarlatani.

Permisă invadarea locurilor de sus de către cei mai îndrăzneți.

Permisă destrăbălarea cu averile ce n'au fost moștenite, nici câștigate.

Permisă afișarea cinismului cuceritor ca normă superioară a vieții naționale.

Uitați-vă ori unde: la stradele pline de luxul obrasnic al biruitorilor, de zvonul imoral al propunerilor, la cafenele unde cuceritorii fac politica țării în admirația trândavilor, la Parlamentele fără respect pentru orice înfățișare a demnității umane, la ziarele în care se pare că scriu femei de stradă bete și mizerabilii, cari se țin din profitul comerțului lor, la revistele ce par redactate, ori de comercianți de literatură cu bucata ori de aspiranți la bursele și funcțiile partidului, ori de clienți ai ospiciilor în care se tratează bolile sufletului.

În același timp — băncile Universităților se golesc, revistele cinstite se închid, casele de editură fac speculă — și se laudă cu aceasta —, numărul cetitorilor scade, moralitatea ajunge un prejudiciu stricător pentru cariere, ultima șoaptă a bunului simț se ineacă în haosul strigătelor lacome și al pătimașelor insulte.

Cu această Românie e de mirare, că slăbesc zilnic legăturile Românilor de peste hotare, cari nu vreau o asemenea viață nici de hatărul unității naționale și n'o pot înțelege adesea?

Iar de jur împrejur se aude, la învingători și învinși, sunetul ritmic al muncii de fiecare clipă pentru întărirea și înălțarea națiunilor.

Așa fiind, ne putem imprăști, noi, cești rămași în urmă, naivii, romanticii, oamenii trecutului? Putem tăcea oară?

Nu. Experiența omenirii arată, că un glas e mai tare decât zgomotul cel mai infernal. Fiindcă zgomotul pierе cu atât mai iute, cu cât a pornit mai înverșunat, iar glasul, când spune o credință și urmărește o faptă bună, glasul crește, se înalță, îmbu-nează, convinge și stăpânește.

FOIȚA.

MALTA.

Amintiri dela congresul euharistic.

(Continuare)

2. În inima insulei.

Soarele de dimineața strălucea în toată splendoarea lui. Prin coridoarele largi ale luminosului și veselului colegiu, stăpânesc valuri întregi de lumina, și o nespuse plăcută mireasmă de primăvară. Pretutindeni eram atras spre fereastră, căci în grădină toate erau în floare, și înaintea ochilor se întindea o priveliște nemai văzută, unică. Un tânăr monah observase desigur bucuria și interesarea mea pentru pământul său natal, și își permite întrebarea dacă îmi place insula. Probabil că prin răspunsul meu am atins o coardă simțitoare în inima patriotică a acestui infocat maltez, căci el începe a descrie cu vioiciune iubita și frumoasa sa insulă din punct de vedere geografic, etnografic și politic. La început stăteam într-o fridă a marelui coridor, apoi pe terasa colegiului, spre a avea o priveliște mai largă.

Panorama era fermecătoare și cuprindea cea mai mare parte a insulei, care are

o întindere în lărgime de 14 kilometri, în lungime de 27, și o suprafață de 370 km. p. Dacă privești ținutul de jur împrejur, ai crede la început că toată insulă este acoperită cu clădiri. Pretutindeni să vad ziduri. Aceste însă nu închid locuințe omenești, ci bogăția insulei cu solul foarte roditor al ei. Fiindcă pământul arabil al Maltei nu este adânc și acoperire stânca numai superficial, zidurile opresc ca dese ploi torențiale să care pământul la vale. În aceste ogoare și terenuri împrejmuite de ziduri, cresc toate cerealele și legume, iar portocalele și smochinele sunt din cele mai bune și gustoase, pe care le produce pământul.

Satul Birchirara, în centrul căruia se află marelui colegiu al Iezuiților, este situat destul de adânc în inima insulei. Fiindcă nu este așezat pe un punct mai înalt, nu putem avea nici o priveliște spre mare, și nu se vede decât o mică întindere de pământ spre miază-noapte. Chiar din capitala Valetta și suburbiile ei, cari împrejmuesc portul lung și mult ramificat al insulei, nu se vad lămurit decât unele clădiri deosebit de înalte. Spre răsărit priveliștea încântătoare și întinsă este predominantă de un oraș situat pe un deal, numit Citta-Vecchia sau Notabile. Atât catedrala împodobită cu o cupolă, cât și alte clădiri și fortificațiuni din această veche capitală sunt clădite pe fundamente colosale, cari dau întregului un aspect războinic medieval. Era foarte plăcut

pentru mine de a fi informat de pretinosul meu cicerone, că congresul euharistic a fixat o liturghie solemnă, care se va săvârși mâine de Cardinalul Legat în catedrala din Notabile. Privind peisagiul felurit de prin prejur, luarea mea aminte a fost atrasă în mod deosecit de o cupolă largă, care se vede la dreapta orașului Notabile, în partea lui de jos, printre arbori și case. Aceasta este minunata biserică, situată pe la mijlocul insulei, se vor ține adunările generale ale congresului. A merge acolo este intențiunea noastră pentru după amiază.

După ce ne-am săturat ochii cu o mulțime de peisagii minunate, pe cari numai Malta poate să ți-le dea, ne scoborim din nou în viața activă a colegiului. În coridorul de sus găsim o grupă de domni tineri și veseli, cari odinioară erau elevi ai institutului; ei găsesc acuma găzduire pentru timpul congresului ca fii ai casei, la vechiul cămin. O treaptă mai jos ne întâmpină trei episcopi și alți prelați, cărora cași nouă le oferă locuință colegiul ospital. Intre aceste personaje înalte, în deosebi o figură mi-a fost foarte simpatică, aceea a bătrânului arhiepiscop d'Arigo din Messina. Chiar dacă acest venerabil bătrân nu ar purta urmele ascetului sever și evlavios, totuș durerea imensă pe care i-a adus-o lui și eparhiei sale grozavul cutremur de pământ, trebuia să ne apropie inimile. De mai multe ori am avut ocaziunea de a mă întreține cu vene-

Vreau ca Bucureștii de saturnale ai anului 1914, vreau ca România întreagă, care li ține hangul, să audă și mai departe, orice m'ar costa, acest glas. Și sunt incredințat, că vom ajunge a l face auzit și — cine știe! — poate mai curând de cum credem, ascultat.

Oricum, e o datorie de îndeplinit și ne punem, ca oricând până acum, în serviciul ei.

Cine să înăbuse, să vie cu noi acolo unde facem să pătrundă în mijlocul duhurilor scârboase curentul favorabil al aierului liber!

Reforme agrare în România:

În fața reformelor agrare promise de guvernul liberal se ridică piedeci tot mai mari. Într-una din zilele trecute a avut loc la București adunarea marilor proprietari rurali, cari au protestat energic împotriva exproprierii. La această întrunire au luat parte cei mai de seamă bărbați conservatori, ca Nicu Filipescu, Gr. Cantacuzino, C. C. Arion, Ion Lahovary și alții, cari s'au declarat unanim împotriva reformelor agrare ale guvernului liberal. E interesant, că oratorii au accentuat numai, că țărănilor nu le trebuie pământ, ci — cultură. Căci cultura susține chiar și pâinea de toate zilele, de care suferă populația rurală din Țara românească. Primejdia exproprierii au relevat-o oratorii mai ales în împrejurarea, că reducerea marelui proprietăți micșorează în mod simțit exportul cerealelor. Pe când cei de acasă mor de foame și de boale, boerii sunt îngrijorați, că se micșorează exportul — vai de Țara românească.

S'a primit la urmă următoarea noțiune:

„Marii proprietari rurali din țară, întruniți azi 19 Ianuarie 1914 în localul Uniunii Culturale a Sindicatelor agricole din București, spre a discuta chestiunile la ordinea zilei cu privire la proprietatea rurală.

Având în vedere memoriul întocmit de Uniunea Centrală a Sindicatelor agricole, memoriu, care reprezintă în totul vederile noastre:

Având în vedere discuțiunile ce s'au urmat:

Recunoscând de altă parte nevoia de a se lua măsuri serioase pentru rezolvarea întregii probleme, căci acordarea de pământ sătenilor nu constituie decât o latură a acestei probleme:

Am hotărât:

Ne declarăm cu totul solidari spre a lupta pe toate căile și prin toate mijloacele împotriva știrbirei inviolabilității proprietății, așa cum este prevăzută în Constituția țării, prin exproprierea, pe care unele partide politice o preconizează. Căci: Exproprierea, pentru alte cauze decât cele de utilitate publică, constituie o mare primejdie pentru organizația noastră de stat, întrucât dela desființarea dreptului de proprietate și până la prăpastia anahiei nu-i decât un pas;

Exproprierea pentru acordarea de noi pământuri sătenilor este inutilă, întru cât sporirea și întărirea miciei proprietăți se pot face și pe alte căi, fără a se recurge la măsura anarhică a exproprierii, se poate acorda sătenilor pământ suficient, din disponibilitățile de astăzi, disponibilități, care pot să fie necentenit sporite, căci proprietatea este vânzătoare“.

„Foaia oficioasă a diecezei Lugoșului“. Salutăm cu toată dragostea foaia, ce apare dela Ianuarie a. c. sub acest nume, ca organ oficios al diecezei noastre unite de Lugoș. Cei doi numeri, ce i-am primit aduc în fruntea lor două pastorale de sărbători a P. S. Episcop Valeriu, apoi conspectul cvincvenalelor preoțești pe sem. I. 1914, statul personal al diecezei gr.-cat. ro-

mâne de Lugoș la începutul anului 1914, (Capitulul catedral, Sfântul Scaun Episcopesc, Seminarul teologic, oficiile din gremiu și șematismul abreviat al celor cinci decanate, aparținătoare Lugoșului), recomandarea cătorva publicații mai de seamă.

Foaia apare de 2-ori la lună, costă 6 cor la an și se trimite tuturor oficiilor parohiale din dieceză, precum și celorce vor abona-o.

Reținem partea finală din predica rostită de P. S. Episcop Valeriu, la Nașterea Domnului nostru Isus Hristos:

„Așadară iubiților nu trebuie să pizmuim pe păstori și pe cei trei crai dela răsărit, fiindcă nouă ne este dat să vedem în aceasta biserică la sf. liturghie și în orice vreme ziua și noaptea, putem să mergem la El ca oarecând aleșii Domnului, păstorii și craii, să i-ne închinăm, căci doară El este la noi în s. cuminecătură, întreg, cu trup și sânge adevărat, cum a fost în peștera din Viflaim, ba mai mult; prin s. cuminecătură noi îl putem chiar primi în sufletul nostru dacă acela e curat ori curățit prin s. mărturisire de orice păcat. Și totuș câți creștini sunt cari încunjură biserică și dacă îl chemi să vie să fie de față la nașterea cea în s. liturghie a Domnului Hristos, — caută și află cauză, pentru care să rămână departe de casa Domnului, (Luca XIV. 16—24) să se lapede de Hristos, să-l încunjure pe El și astfel dragostea lui Dumnezeu să o răsplătească cu netrebnicia de a iubi mai mult cele trecătoare, decât cele vecinice, a prețui mai mult plăcerile trupesți și făpturile, decât pe nemărginitul Dumnezeu. Unuia ti este prea frig, altuia prea cald, al treilea are oaspeți, unul cumpără, altul vinde, unuia ti este prea de dimineață slujba, altuia prea lungă, cu un cuvânt fiecare caută să facă ce o putea,

rabilul martir, un zâmbet amical era totdeauna pe buzele sale, și din toată ființa sa se învedera resemnarea sa nepregetată în pronia dumnezească.

În colegiu eră mare mișcare și toți erau încântați de stralucita deschidere a congresului. Aci mai era un motiv de bucurie, căci în prima adunare generală rectorul colegiului Păr. Sammut a ținut o cuvântare însuflețită și mult admirată. El însuș din Malta, a aprins inimile compatrioților săi printr'un discurs primit cu entuziasm, în care aduce în legătură congresul euharistic cu jubileul de 800 de ani al ordinului Ioaniților, cărora Malta le datorește atâta glorie și prosperare. La 15 Februarie 1113 anume a confirmat Papa Pachalis II ordinul Ospitalierilor Sf. Ioan din Ierusalim, din care s'a fosmat mai târziu Ordinul cavaleresc al Ioaniților din Malta. Dacă s'ar fi gândit la acest jubileu cavalerii de Malta de astăzi, de sigur ar fi luat o parte mai activă la acest congres euharistic.

3. Musta și biserică sa rotundă.

Vesel m'am urcat după amiază în trăsura, spre a merge la Musta, pentru a doua adunare generală. Drumul până acolo, deși trecea prin câmpii deschise și grădini, un adevărat mers triumfal. Lumea se oprea în drum veselă, făcându-ne semne de binevenire și salutându-ne cu bucurie, prin agitația batistelor și a pălăriilor. Aci vedem un

cârd de copii veseli strigând neastâmpărați de pe zidurile împrejuritoare ale grădinilor; colo lucrători și lucrătoare răzimați de zidurile grădinilor își manifestau bucuria la trecerea noastră; ne iese înainte apoi o grupă de femei, cari cu toată graba lor ne salută amical prin înclinarea capului. Și apoi ce vieață, ce mișcare în cele două-trei sate prin care am trecut! Înaintea fiecărei case și la fereastră stăteau grupuri de oameni cu fețe vesele. Sătele erau împodobite ca niște orașele frumoase, și totul într'o dispoziție sărbătorească.

Icoanele de sărbătoare cari se vedeau pe drum numai un preludiv slab a celor ce ne așteptau în satul Musta. Dar ce zic eu sat? Strada principală din Musta are o înfățișare atât de distinsă, încât ar putea să fie podoabă oricărui oraș, cu fațade bogate și balcoane drăguțe. Azi totul era împodobit cu flori, și deacurmezișul străzii era acoperământ făcut din ghirlande de flori miroșiitoare, de cari atârnav stegulețe, lampioane, pajuri și inscripții. Apoi biserică! Se zice că ar fi o catedrală, dar aceasta e prea puțin, căci ea este ceva ce iese din obișnuit, ea este o rotundă de proporții imense. În diametru are o întindere de patruzeci, în înălțime de cincizeci metri și poate cuprinde douăsprezece mii de persoane. Maiestos se ridică înaintea intrării un portic între cele două turnuri mărețe, iar decorațiunea bisericii este de o importantă valoare artistică. Ceeace însă face

așa de prețioasă și impozantă această biserică, abstracțiune făcând de arta, de bogăția și odorele de aur și argint, este faptul că locuitorii din Musta au ridicat acest minunat monument din propriile lor mijloace, și prin însași munca mâinilor lor. Treizeci de ani de arândul (1833—1863) au lucrat bunii oameni la colosala lor biserică parohială, până când a fost gata de târnosire.

Locuitorii din Musta cu mare bucurie și-au pus localul de rugăciune la dispoziția congresului pentru a se ține adunările generale: ei au cerut numai îndeplinirea unei singure dorințe: fiindcă poporul de rând nu cunoaște limba congresului cea italiană, și deci n'ar putea să aibă nici un folos din cuvântări, s'au rugat ca în timpul congresului să săvârșească un cardinal o liturghie pontificală solemnă în splendida loc biserică. Li s'a incuviințat rugăminta și cardinalul Bourne din Vestminister a îndeplinit Sămbătă de dimineață dorința îndreptățită a populațiunii evlavioase din Musta. În aceea zi, am sosit eu cu câteva minute după terminarea acestui măreț serviciu divin, și-am fost martor al afluenței unei mulțimi imense care a luat parte la această sărbătoare strălucită, și care ocupase întinsul teren dinaintea bisericii pentru a aclama pe cardinalul Bourne și ceilalți prelați înalți la ieșirea din biserică.

(Va urma.)

(Revista catolică)

R. Netzhammer.

numai la biserică să nu meargă. Aceștia sunt cei cari nu-l iubesc pe Isus, cari dorm, precum au dormit locuitorii din Viflaim când s'a născut Isus. Cari dorm așa de adânc de nu e nădejde să i poți trezi. Și fiindcă nu au dragoste cătră Hristos, ușor își află cauza ca să nu vină la s. biserică, să rămână de parte de Isus, să slujească mamonului, căutând numai onoruri lumești, uitându-și de sufletul lor nemuritor, făcut după tipul și asemănarea lui Dumnezeu, pentru care Isus Hristos „Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat“ și-a părăsit tronul ceresc și umilindu-se a luat trup omenească să-și poată vărsa prețiosul și preasfântul său sânge spre a-l mântui. Aceștia să învăluie așa de tare în lucrurile lumești ca nu cumva „glasul celui ce strigă în pustie gătiți calea Domnului“, (Ioan I, 23 să poată străbate până la sufletul lor. Despre aceasta a zis Domnul asemănarea: „Un om oarecare a făcut cină mare, și a chemat pe mulți, și a trimis pe servitorul său la ora cinei să zică celor chemați: Veniți, că iată gata sunt toate. Și au început toți într'un chip a se lăpăda. Cel dintâiu a zis lui: Moșie am cumpărat și trebuie să ies să o văd, rogu-te să mă ierți. Și altul a zis: Părechi de boi am cumpărat cinci și voi merge să-i cer; rogu-te să mă ierți. Și altul a zis: M'am însurat și pentru aceea nu pot veni. Și întorcându se servitorul acela, a spus Domnului său acestea. Atunci mâniindu-se stăpânul casei, a zis servitorului său: Ieși curând la căile și la ulițele cetății și săracii, și ciungii, și orbi, și șchiopii adu-i aici. Și a zis servitorul: Doamne, făcutu-s'a cum ai poruncit, și încă mai este loc. Și a zis Domnul cătră servitor: Ieși la drumuri și la îngrădiri, și indeamnă să intre, ca să se umple casa mea. Că vă zic voaună, că nici unul din bărbații cei chemați nu va gusta cina mea. Că mulți sunt chemați, iar puțini aleși“. (Luca XIV, 16—24)

Voi iubitorilor, cari v'ați adunat astăzi la s. liturgie în număr așa de frumos din dragoste cătră Isus, prin aceasta arătați că vă prețuiți sufletul vostru și vă rog să păstrați dragostea aceasta față de Hristos și sufletele voastre și pe mai departe. Pentru a vă câștiga vrednicii în fața Domnului spre Mântuirea voastră și de a vă sfinți sufletele voastre în unirea dragostei cu Dumnezeu, să nu mai întrelăsați în nici o Duminecă sau sârbătoare de a asculta s. liturgie și încă dela început până la capăt. Cum v'ați împărțit lucrurile astăzi și în Duminecele și sârbătorile în cari ați fost la s. biserică, tot astfel împărțiți-vi-le în fiecare Duminecă și Sârbătoare, ca nu cumva chiar în acestea zile prin neascultarea s. liturgii să vă încărcăți sufletul vostru cu câte un nou păcat. Și când auziți clopotul sunând, grăbiți la biserică să vă închinați lui Isus, precum s'au grăbit păstorii la peștera din Viflaim, când au auzit pe îngerul grăind. Crucea Domnului, pe care și-a vărsat prețiosul său sânge, să vă fie steauă călăuzitoare; iar dragostea cătră Hristos să vă îndemne ca ori ce veți gândi, ori ce veți vorbi și ori ce veți lucra în numele lui Isus să faceți. Astfel făcând veți putea apoi aștepta răsplata vecinică și într'adevăr cu toții veți avea folos de nașterea lui Hristos. Amin.

Episcopia de Hajdudorogh și drepturile Românilor.

(Răspuns d-lui Eugen Szabó, membru al Casei magnaților din Budapesta¹).

De N. Iorga.

Domnule,

Vă mulțămesc pentru amabila atenție ce ați avut de a-mi trimite numărul din „Revista Ungariei“²), — pe care o cunosc de mult timp și pe care o apreciez pentru bunele articole de istorie pe care le conține. — cu răspunsul d-voastră privitor la episcopia de Hajdudorogh și drepturile Românilor.

De oare ce noi discutăm înaintea publicului european, pe care trebuie să-l informăm după adevărul absolut al lucrurilor și fără să recurgem la acele scrânteli ale logicii care sunt apanagiul unor oarecari jurnaliști fanatici cari mișună în Ungaria fără să fie pentru aceasta Maghiarii cei mai autentici, eu îmi voi lua permisiunea de a discuta cu toată obiectivitatea pe care o cere chestiunea, de o așa mare importanță în ce privește lucrurile naționale și bunul guvernământ, precum și publicul la care ne adresăm.

O observație prealabilă: d-voastră sunteți, d-le, destul de bine informat în ce privește activitatea mea ca istoric, dar, în același timp, informația d-voastră este uneori defectuoasă. În adevăr, nu de când cu războiul din Balcani am „părăsit“ germana, care limbă nu este nici de cum, astfel cum păreți a crede, limba „Triplicei“, mai întâiu pentru că n'am părăsit și nu socotesc să părăsesc niciodată germana din scrierile mele științifice destinate Occidentului, și, al doilea, pentru că sunt mai mult de douăzeci de ani de când un mare număr din lucrările mele sunt publicate în franceză, începând cu acel „Philippe de Mézières“, unde sunt pagini, care privesc pe regele d-voastră Ludovicel-Mare și „Notes et extraits pour servir à l'his toire des Croisades“, cu privire la care colegul și amicul meu d. David Angyal, profesor la Universitatea din Budapesta, v'ar putea da deslușiri.

Dar să venim la chestie. D-voastră începeți prin a declara că Români sunt un popor destul de tare în dezvoltarea lor națională pentru a nu putea fi maghiarizați, ori care ar fi măsurile care s'ar lua în acest scop.

Să începem prin a stabili mai bine baza discuției. Nu e vorba de capacitatea Românilor de a fi maghiarizați, ci de dreptul Guvernului unguresc de a întreprinde această operă. Cunoaștem toate drepturile și datoriile unui Guvern: trebuie să asigure prosperitatea economică a unei țeri, trebuie să organizeze armata și finanțele, trebuie să apere teritoriul său contra inamicilor din afară. Așa fiind, aș vrea să știu care este teoria politică care permite unui Stat a silui conștiința unui număr dintre supușii săi, să zicem: un număr foarte mic, un individ măcar, și d-voastră știți bine numărul exact al d-voastră și pe acela al Românilor, pe cari nu i-ați cucerit și cari reprezintă încă trei milioane și jumătate de cetățeni ai Statului unguresc. Bine înțeles sunt cu de-

¹) Traducere a broșurii franceze editate de secția din București a Ligei Culturale.

²) „Revue de Hongrie“.

săvârșire de părerea d-v. că Românii vor rămânea Români, și permiteți-mi a adăugi la această afirmare că cel mai prețios colaborator al lor în această operă de a-și menține și de a-și dezvolta naționalitatea lor este tocmai tirania măsurilor care se ieau pentru a-i împiedeca de a fi ceia ce sunt printr'o voință superioară voinței lor și a d-voastră, adică prin voința nestrămutată a lucrurilor și prin forța a 2000 de ani de tradiții românești pe care-i reprezintă.

A învăța ungurește este fără îndoială lucru util pentru acela care o face chiar afară din regatul Ungariei. Eu singur regret că n'am făcut mai multe progrese în această limbă, care mă interesează într'atâta, că deschide drumul unei literaturi originale și a numeroase izvoare istorice. Românii din Ungaria, cari știu ungurește, limba Statului, contra voinței lor, se găsesc bine, dar eu cred că pentru a obține acest avantaj, care nu trebuie să fie numai un mijloc de a parveni, ar trebui să li se lase mână liberă: a sili binefacerile este totdeauna o acțiune care revoltă, care face pe cineva chiar orb pentru profiturile pe care le procură. (Neamul românesc).

(Va urma.)

Normativ arhidiecezan.

(II. Clasificarea preoților.)

Baza a doua a contemplatului *normativ arhid.* la fel de necesară, dar neasămănat mai delicată, decât cea dintâi (v. Unirea nr. 7—1914) este *clasificarea preoților*, care nici decum nu se poate mărgini exclusiv la anii de serviciu, ba în privința aceasta numărul anilor nu poate fi nici criteriu decisiv. Doar criteriul oferit de durata serviciului totdeauna este reclamat și cu toate acesta chiar și unicul potrivit pe față (păr. Oct. Popa) al „Norm. arhid.“ recunoaște că unele nemulțămiri sunt îndreptățite.

În clasificarea aceasta trebuie să avem în vedere pe preotul întreg cu toate calitățile (știință, virtuți, zel, activitate etc.) bune și rele cari le are cumpănindu-l cu atribuțiile cari ar trebuie să le aibă, respective să nu le aibă.

În viața economică orice factor se prețuește după cvantul de muncă ce-l prestează. Nimic mai corect și mai natural, decât ca și noi să fim apreciați în raport drept cu munca ce o putem presta, la care se conchide din *activitatea* desfășurată, care iarăși e rezultanta pregătirii *intelectuale morale* și a *zelului* de a lucra; aceste și alte însușiri constituie valoarea unui preot, iar nu anii de serviciu. Câți indivizi stau în serviciul unui neam ori a unei Biserici 40—50 ani în anumite oficii și nu promovează binele stăpânului (ori a stăpânei) atâta cât altul în 15—20 ani, deși au trecut prin aceleași preparative și ocupă aceleași oficii! Motivul? Diferința calităților interne a căror complex formează valoarea omului și cari variază enorm dela om la om chiar și între frații de sânge, dar încă între cei dintr'o școală și de pe o treaptă socială. Apropos îmi vine în minte schimbul de cuvinte dintre 2 academicieni din București (I. Bianu și Șt. Delavrancea) dintre cari unul citase sentința lui Corneille care pe românește sună: *valoarea nu atârână dela numărul anilor* (Gazeta Trans. 114—1913, foileton). —

Dar să revenim! Statoriam mai sus, ca o normă a clasificării, rezultatul pozitiv al păstoririi premergătoare, sau *activitatea*. Aduug, că aceasta nu e a se lua în înțelesul acela absolut, conform căruia pe unul, care ar avea active puține să-l declasăm pur și simplu iar pe altul cu active mai multe să-l punem în loc de frunte fără cercarea împrejurărilor între cari se află și unul și celălalt. Să ilustrăm: N. N. merge într-o parohie vastă, înzestrată cu avere considerabilă din a cărei venit înaintașul adunase sume disponibile pentru lipsele parohiali. Fratele edifică în curând biserică pompoasă, școală corespunzătoare, cvartir preotesc modern etc. X. Y. însă e dispus într-o parohie mică, lipsită de mijloace materiale, cu case parohiale nelocuibile și cu alte mizerii. Urmarea va fi că în câtă vreme ridică N. N. palat lângă palat, X. Y. abia pune cu multă amărăciune cununa pe o modestă casă care să-l ocrotiască de neplăcerile „ceriului liber“, ba, culmea neglijinței (?), nu va arăta spor nici pe terenul moral-pietistic, cultural ori economic, pe când colegul N. N. poate să-l întrecă și aici. Ei bine, urma-va de aici necondiționat că N. N. e superior în valoare lui X. Y.? Nici de cum, căci terenul de muncă diferă ceriu și pământ: pe unu îl favorizează, pe altul îl împedecă *impjurările*.

Dacă se aplică oare undeva versiculul latin „quis, quid, ubi, *quibus auxiliis*, cur, quomodo, quando“, în clasificarea preoților trebuie să se țină cont de fiecare slovă a lui în accepțiunea-i cea mai riguroasă.

Intr'un exemplu de mai sus se vede, câtă deosebire este între o parohie și între alta în privința activității preotești, cât de greu se pot face progrese în comunitățile mizere și cu cât merge munca mai ușor în cele (puține) bogate. De aci urmează greutatea — să nu zic imposibilitatea — de a fixa criteriile după cari unul să fie înșirat în clasa asta, altul în cealaltă. După chibzuire îndelungată totuși voiu încerca cu permiterea, că admit bucuros aflarea vreunei, ori mai multor, modalități mai bune.

E o datorință elementară să dovedim purtare corespunzătoare statului preotesc ori în ce beneficiu am fi. Cei ce greșesc sistematic în contra acestui punct de căpetenie pe dreptul se pot socoti ca preoții cei mai inferiori. Aceștia vor forma clasa ultimă (să zicem a IV-a) înșirându-se aci cei pedepsiți pe cale canonică și cei pătați cu transgresiuni și delicta notorii compromițătoare. Calitatea beneficiului ar putea influența și aici în senzul, ca transgresorilor din parohii bune să li-se impute fapta mai greu.

În clasa a 3-a ar intra frații cu purtare corectă, dar nu prea silitori întru împlinirea oficiului pastoral precum și aceia cari duc viață cam excepționabilă în materie mai ușoară și neinfamantă, dar în împlinirea chemării sunt sirguincioși, mai ales dacă păstoresc parohii slabe.

Clasa a 2-a ar cuprinde pe acei preoți, cari înainte de toate au purtare neexcepționabilă în toate privințele acele în cari preotul trebuie să fie pilda vie a credincioșilor. Apoi cei punctuoși, diligenți, zeloși în împlinirea datorințelor oficioase, cari pe terenul pastoral pot arăta progrese mai mult ori mai puțin însemnate după anii de serviciu și după calitatea beneficiului („cui s'a dat mult, mult se așteaptă dela el, cui s'a

dat puțin, puțin se așteaptă dela el“). Dela membrii acestei clase se mai așteaptă să aibă pregătiri teologice, informații culturale, cunoștințe sociale etc. și darul predării în măsură corespunzătoare și să lucreze și „extra officium“.

Clasa 1 va fi a celor aleși, a celor cu purtare deamă clericală, a celor foarte zeloși în oficiu și exemplari în afară de oficiu (pe terenul cultural, literar, economic), a celor deprinși în oratoria sacră (eventual și în cea profană), a celor cu pregătiri intelectuale serioase pe temeiul cărora se pot întreține cu oameni așiderea bine cvalificați și în cazuri de lipsă (cari ocur destul de des) pot susține și discuții impunătoare cu aceia, dacă sunt, ori se prefac a fi, contrari ai religiunii.

Pentru efeptuirea clasificării calitățile unui fiecărui se vor cerne cu atât mai îndulgent cu cât preotește și a preoțit în beneficiu mai inferior și iarăși cu atât mai necruțator, cu cât cineva avu norocul a dobândi parohie mai bună. Motivul este: pentru că celor cari nu duc lipsuri materiale le este cu mult mai ușor a-și face datorința, a-și procura cărți, reviste, ziare etc. decât celor din parohii cu venit neînsemnat.

Cum se vede nici eu nu țin cont de calculii din absolutor ba am lăsat afară din planul clasificării și diplomele cumulate: studiile teologice superioare, studiile universitare (filozofie, drepturi) etc. Nu s combină nici anii de serviciu. Rațiunea: preoții trebuie clasificați întru cât sunt preoți; în privința purtării și a împlinirii datorințelor tocmai așa poate aparține preotul 3—4 ani, iar doctorul în sf. teologie poate fi tot atât de abuziv, transgresor, delinvent în ținută și de nepăsător în oficiu, pe cât de conștient și neexcepționabil poate să se dovedească preotul cel mai puțin cvalificat pe băncile școlii.

Vas. Cerghizan.

Diverse.

Ce-o mai fi și asta? Ujsagul de la Cluj are informația din Târgul Murășului, că la tribunul de acolo au fost judecați 36 acuzați români din comuna Măerău de lângă Reghin. Istoricul acestei sentințe se povestește a fi, „răscoala“ alor 40 locuitori români din numita comună, cari astă vară cu refrenul „moarte în unguri“ au devastat localul gării. Șeful stației și oamenii săi s'au refugiat de groaza valahilor în comuna vecină. Până la sosirea jendarmilor, revoluționarii au devastat tot ce li-a stat în cale. Culmea ar fi — zice-se — că în Măerău, locuște un singur sufletel ungar, un ucenic de cismar în vrâsta de 10 ani. Pe acest nenorocit copil au voit să-l omoare, dar în momentul decisiv a venit în ajutorul „puinului“ jendarmeria, care l'a mântuit din ghiorăle revoluționarilor români. În acest proces monstru au fost dați în judecată 40 inși și au fost ascultați 150 martori.

Tribunalul a osândit pentru săscoală și agitație pe Iuon Adam și George Adam la câte un an temniță iar pe Mendelsák Márton (și asta o fi român?) la 8 luni. Dintre ceialalți 38 acuzați unii au fost osândiți la câte 6, alții la câte 4 luni temniță..!

Ofițerii bulgari rezerviști chemați sub drapel. Din Sofia s'a anunțat, că mulți ofițeri bulgari rezerviști au primit ordin telegrafic confidențial pe calea reprezentantului diplomatic dela noi, să fie pregătiți, ca la primirea unei noi telegrame *fără amânare* să se prezinte sub drapel fiecare la trupele, cărora aparțin. Ofițerii cari au primit acest ordin, cei mai mulți au luat parte și au luptat p'aa în sfârșit în amândouă războaiele balcanice, ba unii dintre ei nici acum nu s'au vindecat de rănile primite și sunt și acum sub cură medicală.

Petrecere. Societatea de gimnastică și sport „Șoimii“ din Sibiu invită la Petrecerea cu joc, ce o aranjază Miercuri în 11 Februarie st. n. în 1914, în sala dela „Gesellschaftshaus“.

Medic balnear defraudant. Din Praga se anunțat, că medicul balnear dela stabilimentul din Franzenbad din Boemia, în zilele acestea a dispărut. Asupra dispariției medicului s'au făcut mai întâiu diferite versiuni, dar în curând s'a verificat, că în contra respectivului medic s'au ridicat acuze pentru defraudare și încercari de înveninare, și ca se scape de urmările legii a dispărut, dar la una din stațiunile drumului de fier fiind recunoscut a fost deținut.

Mulțămită. La „fondul studenților bolnavi“ dela institutele din B'aj au contribuit Ioan Săbădeanu comerciant în Brașov un „scris fonciar român“ de 100 lei; a răscumpărat invitarea la balul filantropic din 12 Febr. a. c. Ioan Hățiegan protopop în Cojocna 4 cor., George Carlan notar în Vlădeni 2 cor., căpitan Virgiliu Bianu din Târgoviște 5 cor. Li-se exprimă mulțămită. T. German, prof.

Necrolog. Andrei Voda preot gr-cat. penzionat, viceprotopop onorar, președintele direcțiunii „Câmpiana“ a încetat din viață în Ormenișul de Câmpie în 30 Ianuar 1914 în al 76-lea an al etății, al 41-lea an al văduviei și al 49-lea an al preoției.

Odihnească în pace!

MAI NOU.

Tratatul de pace. *Aflăm că tratativele de pace se apropie de stadiul decisiv.*

Comisia de sece ar fi discutată cu d. ministru president diferendele de până acum. P.P. S.S. L.L. Episcopul Demetriu al Orășii-mari, Vasile al Gherlei și Valeriu al Lugojului, precum și arhierii bisericii ortodoxe dela Arad și Caransebeș sunt în Pesta urmărind, cu deosebit interes, desfășurarea tratativelor.

Comitetul va fi convocat, — după cum ni se comunică — cu începutul săptămânii viitoare.

In decursul unei săptămâni, sperăm deci să cunoaștem pe deplin toată chestia, căci actele se vor publica în întregime, imediat după-ce se va ajunge la un rezultat, ori care ar fi acela!

Partea Literară.

Vizitație canonică în Maramurăș.

27 Iunie — 24 Iulie 1913.

(Continuare).

Cantorul are lectical 66 fil. Stolă pentru prohodul mare 80 fil. — 6 cor., cel mic 80 fil. — 2 cor., cununie 2 cor., missă 20 f., maslu 80 f., feștanie 80 f., deslegare 80 f., pomelnic 8 f. — Invățător e Teodor Danciu.

Referitor la Slătioara, unde sunt curatori Georgiu Roman, Iosif Mureșan, Georgiu Ardelean, Șt. Ardelean, Ioan Roman, se constată, că protocolul esibitor e din 1905, protocolul ședințelor curatoratului nu este, protocolul expedițiilor postale din 1904, prot. despre predici și cateheze din 1913. Matriculele botezaților, cununaților, morților din 1807. Circularele episcopoești din 1756. Ziarul bisericii e din 1856. Averele în hârtii publice de valoare 603 cor. 44 fil. Averele imobilă a bisericii 4 jughere 1362 st. □, porțiunea canonică 1 jughâr; averea imobilă a școlii 11 jughăre 701 st. □. Contribuția o plătește biserica.

Biserica e de piatră în stare buna, binecuvântată în 1908, închinată sfintei Paraschiva. E de 22 m. lungă și 8 m. 60 cm. lată. Are 9 rânduri vestminte preoțești, 4 antimise sfinte de fericirii episcopi Olsavszky de Muncaci, Alexi și Szabó de Gherla. Sunt apoi: 1. Evanghelie, ediție iubilă, Blaj 1900. 2. Liturgion, Blaj 1905. 3. Evanghelie, București 1749. 4. Apostolier, Iași 1756. 5. Euchologion, Blaj 1784. 6. Euchologion, Blaj 1893. 7. Euchologion, Iași 1749. 8. Liturghier, Blaj 1756. 9. Liturgier, Sibiu 1798. 10. Octoih mic, Sibiu 1866. 11. Octoih mic, Blaj 1907. 12. Antologion, Iași 1755. 13. Ciaslov, Sibiu 1900. 14. Strașnic, Blaj 1733. 15. Pentecostariu, Blaj 1768. 16. Triod, Blaj 1700. (Inventarul din 1 Maiu 1913).

Școala e de lemn, corespunzătoare legii, provăzută în parte cu rechizitele trebuincioase. Casa parohială de lemn cu 2 încăperi în stare slabă. Asigurate la Transilvania. Grădina de pomărit comunală. Ingrăditura în jurul bisericii de piatră și de nuele, în jurul școlii de lețuri și nuele. În hotar sunt 7 cruci, cari le susține biserica. Credincioșii concurg cu 400 cor. anual pentru scopuri bis-școlare.

Preotul are lectical o miertă de mălaiu și una de ovăs și o zi de lucru. Stolă pentru prohodul mare 4—30 cor., cel mic 4—10 cor., botez 1 cor., cununie 10 cor., maslu 4 cor., missă 2 cor., pomelnic 40 fil., pomelnic peste an 10 cor.

Cantorul are lectical 70 fil. Stolă pentru prohodul mare 80 f. — 6 cor., cel mic 80 f., feștanie 80 f., cununie 2 cor., missă 40 f., maslu 80 f., deslegare 80 f., pomelnic 4 f. — Invățător e Iosif Mureșan, cantor Vasile Roman.

Isprăvită vizitația în Glod, plecăm în jos spre

Slătioara—Izasópatak.

Spre Slătioara.

La plecare se ridică dinspre apus nori grei, ce ne amenințau. Venind în jos norii ne însoțesc, dar numai câțiva picuri se revarsă din ei peste noi. Ajunși la marginea Slătioarei, poporul, ce aștepta la porțile caselor, se ia fuga după noi. Coconi, femei, bărbați, se întreceau în fugă. Te impresionează adânc și-ți deșteaptă o deosebită milă o femeie cu un cocon=copil în brațe, cu altul ca de 3—4 ani de mână, silindu-se să alerge după trăsuri să ajungă și ea la timp cu ceialalți la biserică. Se uită cu jale, mai cu lacrimi în ochi, văzând, cum se departă ceialalți. Iși îndemna cu insistență copilul, ce plângea, să alerge mai repede, dar se oprea iarăș locului, când îi vedea năcazul și plânsul, ca să-l mângăie. Cine ar putea descrie lupta ei sufletească! Și avea biata încă 1/2 Km. de alergat. Noi am trecut înainte lăsându-o în năcazul ei. Nu știu cât se va fi luptat și prin ce

chinuri a trecut până a sosit, dar la eșirea din biserică stetea și ea în șir cu pruncuții ei să-i binecuvinte bunul Părinte. Acum se întipărise o bucurie deosebită pe fața ei, iar pruncuții priveau cu mirare și oarecare nedumerire și sfială la Părintele, căruia îi îndemneau mamele să-i sărute mâinile, ce-i binecuvântau.

La biserică ne oprim, se fac rugăciunile dela litie. Preasfinția Sa ține un fel de vorbire, în care laudă pe credincioși, că deși puțini la număr, un sat mic, au făcut totuși biserică frumoasă, *de pildă altor sate*, ba își susțin și școala. Sărutatul sf. cruci nu se face fiind timpul înaintat, ci afară se ocupă Preasfinția Sa cu pruncii, procurând o deosebită mângăiere mameilor.

Cercul pretorial Ocna-Șugatag.

Pretorele Mihályi.

Cu Slătioara părăsim cercul pretorial al Izei părăsindu-ne cu părere de rău, cum spuneau și pretorii Balogh Pista și Balázs Imre. Incepuse a se împreteni cu noi, dovedind o deosebită prevenire față de noi, de popor și limba noastră. Mai ales Balázs Imre vorbea mai numai românește, ceea ce nu fac mulți dintre inteligenții români din Maramurăș. La podul dela strimtura Strimturei ne ia în primire însuș protopretorele cercului Șugatag Gavril Mihályi cu pretorele Balázs Pista, cari ne-au însoțit în tot cercul aproape fără întrerupere.

Nu pot trece la înșirarea întâmplărilor ulterioare fără a face cunoscut publicului cetitor pe acest pretore ideal pentru popor. Născut din nobila și distinsa familie Mihályi, fiul mai mare a lui Petru Mihályi din Sarasău, nepot al Excelenței Sale mitropolitului Dr. Victor Mihályi de Apșa, se simte în urma tradiției familiare dator a se interesa de soarta poporului maramurășan, și aceea a o promova. Bărbat de vre-o 40 ani, fizice slab în urma ascheziei prea rigoroase, aschet în sensul strict al cuvântului, antialcoolist, antinicotinist, vegetarian, trăește mai numai cu lapte, și acela foarte fierbinte. Fire blândă, fanatic în executarea principiilor sale, trăește, luptă numai pentru binele, interesul poporului. Cum apoi și în Maramurăș, mai mult poate ca în alte locuri, elementul evreesc pare, că nu promovează interesele poporului, iar, introduși în reprezentanța comunală, în administrație în majoritate ca în cercul Dragomireștilor nu lucră cu mijloace și mâni preacurate, — e natural, că în dl Mihályi atât de idealist intimpină și fără să fie antisemit un mare și încăpăținat contrar. În năsuința lui de îndreptare a moravurilor, curățire, selecționare a elementelor nici n'a cruțat pe câțiva notari și crășmari evrei. Evreii, cum e știut însă nu aleg mijloace în atac și apărare și în scurt timp au atentat de 3 ori la vieța lui Mihályi. Anul trecut era mai să-l repună. Dsa nu se lasă cu toate aceste înfricat. Dureros e numai, că — cum se spune — preoțimea din cerc nu pare a-i da sprijinul necesar.

În cercul acestui protopretore demn, întrăm cu comuna ce urmează. Întreg cercul are 20 comune așezate des una lângă alta. În special vor înșira mai jos după poziția geografică și ordul vizitației. În întreg cercul au fost în 1910 28.218 locuitori. Dintre aceștia 23.439 gr.-cat., iar Români 22.875, Izraeliți 3271, Maghiari 2054. Ungurește vorbeau 3550, a scrie și ceti știau 4830. Întreg cercul cuprinde 99.062 jughere catastrale.

(Va urma).

Dr. V. Moldovan.

F. X. Wetzel.

Calea spre fericire.

— Pentru tinerime —

Trad. de: P. A. N.

Cuvânt înainte.

Șahul Perziei era bolnav. Și-a întrebat deci sfetnicii, ce ar trebui să facă, ca să-și redobândească sănătatea. Ei îi spuseră, că ar trebui să îmbrace cămașa unui om fericit și atunci, de sigur s'ar vindeca. Deci a poruncit, tuturor se caute un atare om. În curtea regească nu-l aflară și tot așa nici în capitală. Fiecărui îi lipsea câte ceva din deplina fericire. Atunci a trimis șahul crainici în toate provinciile să caute. Dar toată osteneala era zădărnica. În sfârșit un crainic află într-o regiune depărtată un păstorăș, care sta întins pe iarbă deplin mulțămît și cânta voios din fluer. Crainicul se lăsă cu el în vorbă și află, că era foarte fericit și îndestulit. Dar când i-a cerut cămașa, a văzut, că nu avea.

Așa crede câte un tinăr, că adevărata fericire s'ar putea afla numai în palatele pompoase ale regilor și în casele bogătanilor. Dar vai, amarnic se înșală. Sărmanul păstorăș sănătos, umilit și mulțămît cu soarta lui modestă, era mult mai fericit, decât principii și mai marii lumii. Iubite tinere! Fericirea, adevărată e în tine însuși. „Fiecin e urzitorul propriei lui fericiri“.

Percurge numai bărbătește drumul ce ți-l descriu în această cânticică, — și adevărata fericire îți va suride. Dă cânticica și altora să o citiască, și de cumva ești mai avut dăruiește-le câte una, și atunci vei conduce și pe alții la fericire.

„De vrei să mergi pe-a fericirii cale,
Privește înainte, înapoi și în sus“.

Privește înapoi! Adă-ți aminte de neexperiența și ușurătatea ta, primește cu bucurie sfaturile și admonițiile ce ți-le dă un prieten bun. Privește înainte! Cugetă-te la datorințele mari ce Dumnezeu ți-le-a impus și cearcă să le duci conștiințios la îndeplinire. Privește în sus! Toate stau răzimate pe binecuvântarea lui Dumnezeu. Toate gândurile, toate poftele tale vor fi zădărnice și fără preț, dacă mila lui Dumnezeu nu va fi cu tine. „De nu va zidi Domnul casa bunătăților, înzădar ne ostenim“. Fără Dumnezeu nime nu e fericit.

Autorul.

1. Cea mai frumoasă decorație.

„Cea mai frumoasă decorație ce o cunosc eu e o mână plină de bătăături.“
Weber.

Din ce în ce e tot mai adevărat: „Măiestria-i plug de aur“, dacă numai fiecare meseriaș își va împlini chemarea asemenea celui pălărier din Bohemia, pe a cărui firmă sta inscripția:

„Laud pe Dumnezeu,
Și las, ca toate să le guverneze,
Eu fac pălării nouă,
Dar și cele vechi le colorez“.

Meseriașul, care își știe chemarea având în vedere numai mărirea lui Dumnezeu, și își isprăvește lucrul credincios și cu sirguintă, acela nici când nu va duce lipsă. La în contră, foarte adeseori.

Dacă învățacelul nu-și dă nici o osteneală să-și învețe temeinic măiestria; dacă nu ia aminte, când măiestrul sau calfele îi arată câte ceva, dacă ceeace i-se încredințează, îndeplinește iute și numai ca să-și plătească urechea; dacă nu are nici orăvănă adevărată după învățatură și nici un imbold după perfecționare: atunci acesta, natural, că nici odată nu va fi o calfă adevărată și cu atât mai puțin un măiestru adevărat.

„Pământu-l împlie binecuvântarea
Și-i a ta numai voiește
Mișcă-ți mâni picioare pentru ea
Lucrează bine și înțelepțește“.

Weber.

Calfele bune, totdeauna au mult de lucru, iar măiestrii deștepți sunt foarte cercetați.

(Va urma)

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

Magyarkulturképek de Aradi Victor. Budapest 1913. Cunoscutul autor a cărții „Catarina Doamna noastră“, ne dă o broșură de 31 pagini, care are menirea să verse multă lumină asupra stărilor „ideal“ de culturale din țara noastră, și mai ales ne înfățișează cum să lucrăm la noi pentru ideea de stat.

Nu știe omul ce să admire mai mult: curajul acestui scriitor, care ungar fiind — nu se sînește să arete cu degetul principiile șubrede de care e condusă nația lui, ori iubirea de adevăr, care îi dă putere de apostol, întru apărarea naționalităților oropsite.

Scrierile lui astăzi, când toată lumea vorbește de pactul lui Tisza, fac un serviciu minunat, și au menirea să deschidă ochii celor chemați.

Broșura de față, tractează în locul prim mizeriile rutenilor și cauzele, cari îi îndeamnă pe acești nenorociți, să-și afe ușă de scăpare, dinaintea preoților renegați. Arată acțiunea episcopului Pap Antal dela Muncaci, care împreună cu preoții săi, cere dela guvern, să întrevină pentru împedecarea tradării de patrie ce se pregătește. În modul acesta, episcopul, vrea să-și câștige merite patriotice, pe pielea poporului din care s'a născut.

Trece la caracterizarea cunoscutului călugăr, Arcadiu Pásztor, despre care a vorbit și „Unirea“ la timpul său. Îi apasă conștiința o mulțime de înșelăciuni mârșave, dându-se de vindecător și sfânt, atrage — și totodată sugerează poporul îngrășindu-și punga cu milioane. Dar fiindcă să dă de patriot, trăiește nepedepsit folosind celea câteva mii de jughere dela Turvékony. Și ca cinismul să fie mai mare, călugărul, care a depus votul sărăciei, și-a zidit un castel splendid, pe frontiera căruia strălucește emblema Ungariei...

Chestia Hajdudoroghului o tractează mai pe larg, Arată acțiunea de decenii a Ungurilor pentru limba liturgică maghiară, iar când văd zădărnicia ideii acesteia, pun pe tapet episcopia. Și tot din gura unui ungar auzim, că maghiari greco-catolici nici odată nu au fost în Ungaria.

Episcopia s'a făcut. Șoviniștii au știut

să atragă atenția opiniei publice asupra ei ca asupra unei viitoare cetățui a maghiarizării. Și când se arată primele victime, pâr. Octavian German din Hădărău și Mihail Ciurdariu, ziaristica jidano-maghiară trăgea clopotul de alarmă, cerea o mai aspră procedură față de noi și ca pupază pe colac și o episcopie neunită maghiară.

Jaczkovits — un rutean renegat — ajuns inspector suprem, vrea să-și câștige merite patriotice și din indemnul acesta a întreprins vizitațiunea, care era să-l coaste pielea. Pălania în parohia pâr. G. Murășan ar fi putut să-i servească de lecție și ar fi trebuit să deschidă și ochii superiorilor săi; că poporul român știe cum să porceadă față de oaspeții nechemați. Împreună cu pretorele Stefan Madarassy intră în biserică, să poartă necuviincios, și poporenii îl iau de scurt, îl scot din biserică, să înțelege, că însoțindu-l și câteva imboldituri ale poporului amărât.

Încă o faptă, de care se folosește administrația. Cei mai mulți ar vrea să dea de urmele unei conjurații, pornesc cercetările, arestările, și oamenii cinstiți sunt luați la interogative. Cu un cuvânt Hajdudoroghul, își începe misiunea cu semnele de mai sus acompaniat de purtarea necuviincioasă a jandarmului necioplit.

Hajdudoroghul — lasă o privire în chestia națională. Arată, cum vreau guvernele, să realizeze pacea.

Incheie cu caracterizarea unui anumit Papp Simon, „nobil român cu simțeminte ungurești“, care având o avere nu mai puțin de 68.000 jughere — câștigate pe pielea neamului său, ca prim-pretore stă în fruntea unui cerc din Maramurăș. Faptele acestuia sunt vrednice de un renegat. (Mișel, în înțelesul cuvântului, hrăpăreț, din nimica ajunge la milioane, actele mai multor tribunale ni-l înfățișează ca pe om ce să bate în cap cu paragrafi legilor dar) — dar având merite patriotice mai marii închid ochii și cei mai mici poartă frică de el. Cum să nu fie merit acela, când un român împrăstie adunarea despărțământului Astrei din Maramurăș și strigând „nu avem lipsă de cultură“ — îi confiscă scrisorile??

Dar, ca să ne putem crea o concepție fidelă despre stările atât de anormale ce le înșiră autorul, negreșit trebuie să-i citim broșura. Spune atâtea adevăruri și cu o obiectivitate necunoscută până acuma în lumea ungurească, încât la tot cazul merită timpul întrebuițat pentru citirea caracterizării stărilor dela noi. *ib.*

Posta Administrațiunii.

Am primit și chităm abonamentul dela: Sajóudvarhely pe 1914 sem. 1-iu. — Posta pe 1914 pătrarul 1-iu. — Bungard pe 1914 sem. 1-iu. — Reun. Bistrița pe 1914 sem. 1-iu. — Valasut pe 1/6 1898 — 1-a Februarie 1900. — Benic pe 1/5 1912 — 1/5 1913. — Brașov pe 1914 sem. 1-iu. — G. P. Gherla pe 1/7 1913 — 1/7 1914. — Abafaiia pe 1912. Plătirea din 13/4 1912 a fost înregistrată pe an. 1911, fiindcă acesta era în restanță. — Chilia pe 1914 pătrarul prim. Foaia s'a trimis. Pe cupon n'a fost însemnat nimic. — Felsőbánya pe 1914. —

Proprietar, editor: Vasile Moldovan.

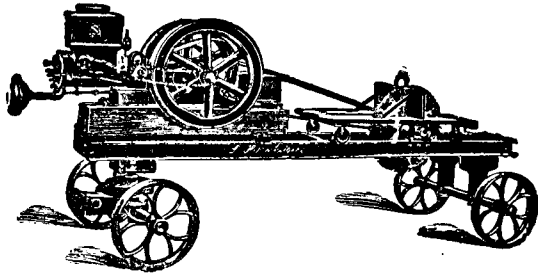
Redactor responsabil: Augustin Gruția.

In atențiunea tăetorilor și-a
comersanților de lemne!

Inainte de a-ți prevedea atelierul
cu motor, nu întârzia a cere preț-
curentul nostru ilustrat cu
freze și bârzi cu motorul
original american

WATERLOO

despre cari e știut în general, că s'au
dovedit pretutindenea de celea mai bune

Se poate afla numai la **DÉNES B.**
societatea comandită:
Budapesta, V., Lipót-Körut 15
Coală de preț și deslușiri gratuite.

Admirabilul tablou

Din suferințele noastre,

Reprezintă un moment dureros din
viața noastră. — Mărime 44,68 cm.

Se află de vânzare la *Librăria Semi-
narului teol. gr.-cat din Blaj.* — Prețul freat
2*20 cor.

Balsamul apotecarului A. Thierry

Allein echter Balsam
aus der Schützengal-Apotheke des
A. Thierry in Pregrada
bei Rohitsch-Sauerbrunn.

este neîntrecut în efect la boalele de plumâni și
piept, alină catarul și curmă durerile cauzate de
tusă. Curmă aprinderi de gât, răgușeli, erii de grumazi și
ferbințeli. Cu deosebire e bun contra sgarciurilor, de stomac și
colică. Vindecă vana de aur și curățește rinichi, dă apetit, și
ajută la mistuire. S'a dovedit de leac excelent la dureri de dinți,
la dinți găunoși, la mirosul gurei folosită ca apă de dinți întăre-
ște gingiile și gura, incetează mirosul obvenit din stomac în gură.
Mijloc vindecător și sigur contra limbricilor. Vindecă tot felul de
rane, orbaț, besici provenite din ferbințeală, unflături, negei, ar-
sură, membre înghețate. In contra durerilor de urechi e un
leac neprețuit. — Să fie la îndemână în fiecare casă, la cazuri
obvenite, mai ales la influență, coleră și alte boale.

Să scriem la apoteca:

THIERRY A. «Îngerul păzitor» în PREGRADA
(lângă Rohitsch-Sauerbrunn).

12 sticle mici sau 6 duple, ori 1 specială mare 5 60 K.

La comande mai mari se dă rabat cuvenit. (68) 10—25

Se află de vânzare.

Portretul Esceleției Sale **Dr. Y.**
Mihályi arhiep. și metropolit de
Alba-Iulia și Făgăraș, — în mărime
32/48 cm. costă fco. — 1.10 cor.

Esecuție foarte frumoasă.

Se află de vânzare la *Librăria
Seminarială.*

Se află de vânzare la *Librăria*

Seminarială din Blaj

Icoana dlui I. HRISTOS
și a Preacuratei MARIA

Amândouă fac 4*30 cor. fco. Mărimea
icoanelor 4⁵/₁₀ cm.

A APĂRUT și se află de vânzare la *Librăria
Seminarială din Blaj:*

ANTOLOGION SAU MINEIUL,

carele cuprinde în sine slujbele dumnezeștilor sâr-
bători, ale Născătoarei de Dumnezeu și ale sfin-
ților preste an după rânduiala bisericii răsăritului
de legea grecească,

TOMUL I. legat în piele, cu copcii face 32 cor.

„ II. III. legat în piele, cu copcii face 78 cor.

Toate trei tomurile legate în 2 volume în piele și
cu copcii fac 110 cor. — Toate trei tomurile le-
gate în 2 volume cu călcăiu de piele fac 100 cor.

A apărut

Apostolul

sau Faptele și Epistolele sf. Apostoli f° 4.

Prețul leg. în piele 22 cor. leg. în lux
face 44 coroane.

Institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIIU

Strada Cisnădiei 1—5.

Edificiile proprii.

recomanda

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mo-
bile etc. în condiții avantajoase și cu
premiu ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani
gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu
termin fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigu-
rări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre
și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe
contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig.
p. pagube la apeducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la

finea anului 1912 . . . . . K. 5,456,645.67

Capitale asigurate pe viață achitate . . . . . „ 5,458,689.43

Starca asigurativilor cu sfârșitul anului 1912 } foc „ 133,667,241.—

„ } viață „ 11,740,710.—

Fonduri de intemeiere și de rezervă . . . cor. 2.603,400.—

Prospecte și informații se dau gratuit în
birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de
eunoștință se primesc în condiții favorabile în
serviciul institutului.

(8) 6—2